

*DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO*

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore,

na 61. Godišnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO,

9-12. oktobar 2015. godine, Stavanger, Norveška

61. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine (PS) NATO održano je u periodu 9-12. oktobra 2015. godine u Stavangeru u Norveškoj, a domaćin ovog skupa bila je delegacija Norveške pri PS Sjeverno-Atlantske Alijanse. Ovom prilikom delegaciju Skupštine Crne Gore činili su Obrad Mišo Stanišić i Rifat Rastoder, dok je u svojstvu predstavnika stručne službe skupu prisustvovala sekretar delegacije Zorana Baćović.

61. Godišnje zasijedanje PS NATO okupilo je predstavnike parlamenata iz 28 zemalja članica iz Sjeverne Amerike i Evrope, pridruženih i partnerskih zemalja, posmatrača i druge relevantne predstavnike sa ciljem vođenja diskusija o zajedničkim bezbjednosnim pitanjima međunarodnog karaktera. Skup je realizovan u prije i poslije podnevnom dijelu radnog dana, u vremenu 9-13 sati tj. 14.30-18 sati, a Plenarna sjednica je održana posljednjeg dana zasijedanja, u terminu 9-16 sati.

Rad Parlamentarne skupštine NATO, ovom prilikom, odvijao se po sljedećem programu (u prilogu izvještaja nalazi se Program rada koji čini sastavni dio dokumenta):

Prvi dan zasijedanja, 9. oktobar 2015. godine, otpočeo je sastankom sekretara delegacija tokom kojeg su, u cilju uspješne realizacije skupa, razmotrena organizaciono-tehnička pitanja a učesnici sastanka su, između ostalog, upoznati sa izvršenim pripremama Proljećnjeg zasijedanja koje će biti održano u Tirani u Albaniji u periodu 27-30. maja 2016. godine, pripremama 62. Godišnjeg zasijedanja u Istanbulu u Turskoj u periodu 18-21. novembra

*61. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

**DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO**

2016. godine a predstavljene su i druge planirane aktivnosti Parlamentarne skupštine NATO.

Usljedio je Koordinacioni sastanak NATO Parlamentarne skupštine, kojem su prisustvovali predsjedavajući biroa, komiteta i podkomiteta i izvjestioci.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 10. i 11. oktobra 2015. godine, održani su sastanci: Komiteta za odbranu i bezbjednost, Političkog komiteta, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost, Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti i Komiteta za nauku i tehnologiju.

Šef delegacije Obrad Mišo Stanišić učestvovao je u radu Komiteta za odbranu i bezbjednost, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost i Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, dok je član Rifat Rastoder učešće uzeo u radu sjednica Političkog komiteta, Komiteta za nauku i tehnologiju i Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti.

Prije prelaska na raspravu po temama predstavljenim u nacrtima izvještaja, na sastancima navedenih radnih tijela Parlamentarne skupštine NATO, usvojeni su predlozi zapisnika sa sjednica Proljećnjeg zasijedanja PS NATO održanog u Budimpešti, u Mađarskoj, u periodu 15-18. maja 2015. godine, a završni dio sastanaka navedenih radnih tijela obilježilo je predstavljanje predstojećih aktivnosti i izbor službenika angažovanih za potrebe komiteta i podkomiteta.

Sjednicom **Komiteta za odbranu i bezbjednost** predsjedavala je Nicole Ameline iz Francuske, a početak rada sesije obilježila je panel diskusija ministarke odbrane Kraljevine Norveške Ine Eriksen Soreide i načelnika odbrane Kraljevine Norveške o „Ulozi Norveške u novim inicijativama NATO“. Usljedilo je razmatranje Nacrta izvještaja Pododbora o budućnosti sigurnosnih i odbrambenih sposobnosti na temu: „NATO Akcioni plan spremnosti: Osiguranje i odvracanje za bezbjedno okruženje nakon 2014. godine“, izvjestioca Xavier Pintat-a iz Francuske.

Tokom sjednice razmotren je Nacrt Generalnog izvještaja o „Novom strategijskom konceptu NATO u svijetlu aktuelnih dešavanja“ generalnog izvjestioca Julio Miranda Calha-e iz Portugala u kojem se navodi da zbivanja u

***61. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine***

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

Rusiji i, u izvesnoj mjeri, Daesh u ovom trenutku predstavljaju strateške izazove za NATO koji nastoji iznaći djelotvorno rješenje kako za aktera koji teži izmjeniti status quo evropskog bezbjednosnog poretka tako i za snage koje imaju za cilj poništenje državne strukture na području Bliskog istoka uspostavljene nakon Prvog svjetskog rata. Učesnici sjednice, na temelju teksta Nacrta i rasprave koja je uslijedila, zajednički su konstatovali da ovako postavljeni izazovi od Alijanse zahtjevaju usvajanje novih strategija, posebno imajući u vidu da postojanje gorenavedenih taktika ima za cilj smanjenje uticaja Sjedinjenih Američkih Država na području Evrope ali i sposobnosti Evrope za kolektivnu akciju na bezbjednosnom, političkom ili ekonomskom nivou. Ocijenjeno je i da pojavni oblici tzv. hibridnog ratovanja eksploatišu domaće slabosti kroz različite oblike političkog, informativnog, ekonomskog zastrašivanja ali i manipulacije, da postoje i prijetnje konvencionalnim vojnim sredstvima, te da NATO i pored činjenice da koncept hibridnog ratovanja ne predstavlja novinu, mora kontinuirano ulagati napore sa ciljem kreiranja strategijskog koncepta imajući u vidu savremeni bezbjednosni trenutak, rizike i zadatke postavljene s tim u vezi. Diskusija učesnika ovom prilikom išla je u pravcu iznalaženja odgovora na novu eru strateške konkurencije sa Rusijom, gdje se NATO ponovo suočava sa potrebom transformacije kao i usvajanja Akcionog plana spremnosti (RAP) kao sredstva za brzo i efikasno reagovanje na nove prijetnje. Pažnja delegata ovom prilikom bila je usmjerena i na sposobnosti NATO za pružanje odgovora na izazove hibridnog načina ratovanja, posebno imajući u vidu da je u pitanju primarno vojna organizacija a da postavljeni izazovi često dotiču i vanvojnu sferu. Na bazi rasprave učesnika konstatovano je da ovakav oblik ratovanja zahtjeva zajednički odgovor nacionalnih snaga svih 28 država članica jer, kao takav, nosi naj snažniji bezbjednosni, politički i ekonomski potencijal. U kontekstu diskusije po ovoj temi učesnici sjednice su napravili osvrt i na pojedine događaje iz 2014. godine koji su imali za cilj remećenje međunarodnog poretka a na koje je NATO morala spremno reagovati, te pojedine faktore koje bi države članice NATO trebale razmotriti u svijetlu priprema za lokalne, nacionalne i međunarodne akcije za bezbjedno okruženje nakon 2014. godine.

Potom, učesnicima sjednice prezetacijom se obratila dr Kristine Offerdal sa Norveškog instituta za studije odbrane (IFS) na temu „Visoki Sjever“, a uslijedila je diskusija učesnika po temi.

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

Nastavak rada Komiteta obilježilo je razmatranje Nacrta izvještaja Pododbora za transatlantsku saradnju na temu: „Jačanje transatlantske veze“ izvjestioca Attila Mesterhazy-ja iz Mađarske u kojem je konstatovano da 2014. godina predstavlja period transformacije za Alijansu, da su, uvažavajući cjelokupan bezbjednosni ambijent, države članice NATO-a bile suočene sa novim izazovima i prijetnjama, te da su uznemirujuća taktika Rusije i jačanje Daesh-a na području Iraka i Sirije primorali članice NATO-a da preispitaju bezbjednosna upozorenja i nivo opasnosti koje navedene pojave sa sobom nose, u inostranstvu ali i na domaćem terenu. Na bazi diskusije po temi učesnici sesije su napravili osvrt na sadržaj Transatlantske deklaracije usvojene na Samitu u Wales-u kojom su države saveznice preuzele obavezu ojačavanja transatlantske veze kroz obezbjeđenje resursa, sposobnosti i političke volje potrebne za pružanje odgovora na postojeće i nove prijetnje, uz konstataciju da upravo 2015. godina predstavlja period za ostvarenje značajnog napretka ka realizaciji važnih ciljeva sa Samita. Uvažavajući kontekst rasprave učesnici sjednice zajednički su ocijenili veoma važnim za Alijansu da, u svijetlu regionalnih i globalnih promjena na međunarodno-bezbjednosnoj sceni, nastavi sa izgradnjom kapaciteta i potencijala svih zemalja članica radi kreiranja zajedničkog odgovora na bezbjednosne izazove 21. vijeka.

Specijani izvjestilac Julio Miranda Calha iz Portugala, u Nacrtu Specijalnog izvještaja o Avganistanu na temu „Poslije ISAF-a“, uz podsjećanje da je početkom tekuće godine nova misija Rolute Support Mission (RSM) zamijenila International Security Assistance Force (ISAF), sa zadatkom pružanja obuke, savjetovanja i pomoći avganistanskim nacionalnim bezbjednosnim snagama (ANSF), je istakao da se, i pored činjenice da krajnji rok za smjenu još uvijek nije formalno postavljen, očekuje da će ISAF misija na području Avganistana svoje prisustvo okončati do kraja naredne, 2016. godine. Konstatovano je i da je politička tranzicija iz 2014. godine, uz podršku međunarodnih činilaca na ovom putu, obezbjedila novu dinamiku u odnosima države sa regionom, te da je izgradnja održive državne strukture u post-talibanskom Avganistanu zarad strateške regionalne i globalne bezbjednosti od velikog značaja. Učesnici sjednice zajednički su konstatovali da je za unaprjeđenje stabilnosti Avganistana i regiona u cjelosti od velikog značaja kontinuirano pružanje doprinosa u izgradnji kapaciteta za borbu protiv

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

**DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO**

terorizma kao i praćenje bezbjednosne situacije u zemlji i rada institucija odgovornih za obezbjeđenje buduće održivosti Avganistana.

Sjednicom **Političkog komiteta** predsjedavao je José Lello iz Portugala a početak rada obilježile su prezentacije državnog sekretara Ministarstva spoljnih poslova Norveške Tore Hattrem-a na temu „Norveška spoljna i bezbjednosna politika“ i general-potpukovnika Kjell Grandhagen-a, šefa obaveštajne službe Norveške na temu „Rusija, Arktik i promjene bezbjednosnog ambijenta“.

Tokom ove sjednice razmotren je Nacrt izvještaja Pododbora o transatlantskim odnosima na temu „Nestabilnost u Levantu – bezbjednosni izazovi za NATO“ izvjestioca Borisa Blažekovića iz Hrvatske, koji je u kontekstu dešavanja u Siriji i Iraku poseban osvrt učinio na efekte građanskog rata u Siriji i prijetnje Daesh-a u zemljama Bliskog istoka i Sjeverne Afrike (MENA) koji su u značajnoj mjeri doprinijeli pogoršanju bezbjednosne situacije u regionu. Učesnici diskusije zajednički su ocijenili da će sve do dostizanja pune spremnosti ključnih aktera da pristupe ozbiljnim pregovorima biti teško postići djelotvorno političko rešenje, uz konstataciju da međunarodna zajednica, uključujući i NATO saveznike u navednom procesu ima značajnu ulogu. U iznijetom smislu sugerisano je preduzimanje pojedinih proaktivnih mjera poput obezbjeđenja humanitarne pomoći radno angažovanim u Siriji i zemljama koje pružaju utočište i neophodnu pomoć kolonama izbjeglica. Na bazi teksta Nacrta i raprave koja je uslijedila učesnici sesije zajednički su ocijenili da NATO saveznici trebaju podstaći regionalne aktere na saradnju u dobroj vjeri sa ciljem okončanja nasilja u Siriji i Iraku i preduzimanja koraka neophodnih za postizanje dugoročne i održive regionalne stabilnosti. Ovom prilikom, konstatovan je i značaj vojne pomoći koju su međunarodna koalicija i NATO saveznici pružili u borbi protiv Daesh-a i ukazano na važnost izgradnje kredibilnih vlada u Bagdadu i Damasku, kojima terorističke organizacije i radikalne islamističke grupe ne bi predstavljale vojni, politički i ideološki izazov.

Potom, pažnja delegata je bila usmjerena na razmatranje Nacrta generalnog izvještaja na temu „Rusija i Evro-atlantska bezbjednost“ Ojars Ēriks Kalniņš-a iz Letonije, generalnog izvjestioca koji je istakao da ruska aneksija Krima u 2014. i poruke podrške i ohrabrenja pro-ruskim separatistima u istočnoj Ukrajini osporavaju bezbjednost i stabilnost u cijeloj evroatlantskoj oblasti, uz

***61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine***

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

konstataciju da Rusija, iako nedjeluje zainteresovano za partnerstvo sa Alijansom, ima važnu ulogu i predstavlja ključnog aktera za stabilnost Evrope i brojna pitanja bezbjednosnog karaktera na ovom području. Tekst izvještaja obezbijedio je kratak osvrt na rusku vanjsku i bezbjednosnu politiku i faktore koji ga oblikuju, pružajući i analizu odnosa sa susjedima sa posebnim osvrtom na odnose Rusije sa zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza. Učesnici sjednice zajednički su konstatovali da i pored činjenice da Rusija ima štetne posljedice od aktuelnih ekonomskih sankcija, Kremlj čini malo u pravcu promjene kursa svoje vanjske politike uz zaključak da NATO i Evropska unija, u iznijetom kontekstu, trebaju voditi koherentnu dugoročnu strategiju u regionu i prema Rusiji. Na bazi rasprave po temi, važnim je ocijenjen i stav da Alijansa na duži rok treba težiti odnosima fokusiranim na uslovnoj i selektivnoj saradnji te da suspenzija svih praktičnih oblika saradnje između Rusije i NATO treba da ostane na datoj poziciji sve dok Kremlj ne promijeni kurs svog ponašanja.

Usljedilo je razmatranje Nacrta rezolucije o „Jačanju bezbjednosti i stabilnosti kroz NATO Politiku otvorenih vrata i partnerstva“ generalnog izvestioca Ojars Eriks Kalnins-a iz Letonije a potom i Nacrta izvještaja Pododbora o NATO partnerskim odnosima o „NATO partnerima širom svijeta“ izvestioca Rasa-e Jukneviene iz Letonije.

Rad **Komiteta za ekonomiju i bezbjednost** otpočeo je prezentacijama višeg naučnog saradnika iz Norveške ustanove za istraživanje odbrane dr Tor Bukkvoll-a na temu „Ukrajinska ekonomija“, i izvršnog direktora Globalne organizacije parlamentaraca za borbu protiv korupcije (GOPAK), Akaash Maharaj-e, o „Odnosu korupcije i bezbjednosti“.

Potom, uslijedila je diskusija o Nacrtu izvještaja Pododbora o transatlantskim ekonomskim odnosima na temu „Finansiranje terorizma“ izjestiteljke Nathalie Goulet iz Francuske koja je, uvažavajući stepen društvene opasnosti koju navedena pojava sa sobom nosi, podsjetila na važnost iznalaženja trajnih oblika borbe protiv terorizma od strane vlada zemalja Zapada bazirajući se na saradnji u različitim formama i nivoima u ministarstvima, bezbjednosnim službama i drugim relevantnim institucijama. U izvještaju se navodi da se ISIS (Islamska država Iraka i Sirije) smatra svjetski najbogatijom i najvećom terorističkom organizacijom koja kontroliše znatan dio teritorije Sirije i Iraka i posjeduje više izvora finansiranja za svoje vojno-terorističke operacije, da njeni

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

pripadnici rade u izolaciji te da su sposobni za izvršenje psihološki pogubnih terorističkih akata sa značajnim političkim posljedicama. U kontekstu iznijetog, sa posebnim osvrtom na nivo društvene opasnosti koju aktivnosti pripadnika terorističkih organizacija sa sobom nosi te trajnost posljedica, učesnici sastanka zajednički su konstatovali da praćenje navedenih izvora finansiranja može biti posebno teško imajući u vidu da izvršioci nerjetko djeluju u izolaciji ne zahtevajući značajne iznose sredstava. Nacrtom izveštaja predstavljene su i finansijske potrebe terorističkih organizacija, putevi prebacivanja sredstava a diskusija je išla i u pravcu izvora novčanih sredstava i pružanja smjernica vladama u pravcu jačanja finansijskih kapaciteta za borbu protiv terorizma.

Tokom sastanka razmotren je i Nacrt generalnog izvještaja na temu „Sankcionisanje ekonomije Rusije: Troškovi i učinci“ generalnog izvjestioca Diego Lopez Garrido-a iz Španije u kojem je navedeno da je ruska intervencija u istočnoj Ukrajini na vrhu evroatlantske bezbjednosne agende već duže od godinu dana, kao i da gledano iz ugla evropskih i zemalja Sjeverne Amerike dešavanja u Krimu i Istočnoj Ukrajini predstavljaju povrede međunarodnog prava. U kontekstu rasprave na sjednici bilo je riječi i o sankcijama nametnutim Rusiji, procesu njihove konsolidacije i reakciji Kremlja s tim u vezi uz tvrdnju da aktuelna ekonomska kriza u Rusiji nije posljedica sankcija Zapada već da je uzroke ekonomske slabosti Rusije potrebno potražiti u lošoj upravljačkoj politici, niskoj cijeni energije i ometanju slobodnog funkcionisanja tržišta od strane države. U Nacrtu ovog izveštaja naglašena je potreba za primjenom sankcionih mjera na Rusiju svo vrijeme tokom iznalaženja rješenja za tenzije u Ukrajini i zaključeno da bi za slučaj da Rusija nastavi agresiju u Istočnoj Ukrajini sankcije mogle predstavljati dugotrajnije rješenje a sve sa ciljem pružanja podrške poštovanju suvereniteta Ukrajine.

Potom je diskusija delegata bila usmjerena na tekst Nacrta izvještaja Pododbora o tranziciji i razvoju o „Stanju ukrajinske ekonomije i perspektivama za njen budući razvoj“, izvjestioca Richard Benyon-a iz Velike Britanije, u kojem je, između ostalog, navedeno da međunarodne tenzije koje proističu iz ruske aneksije Krima i podrške separatističkim pobunjenicima u Donbas-u predstavljaju vjerovatno najveću diplomatsku i bezbjednosnu krizu u Evropi od kraja Hladnog rata, kao i da je očigledno da je Rusija na području Evrope odbacila principe uspostavljene nakon Hladnog rata pružajući otvorenu

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

**DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO**

podršku pobunjenicima u Istočnoj Ukrajini. Tokom sjednice bilo je riječi i o stanju ukrajinske privrede i direktnim ekonomskim posljedicama rata, energetske dimenziji krize, odnosima sa Evropskom unijom i međunarodnoj strategiji za pružanje pomoći Ukrajini. Diskusija delegata ovom prilikom išla je i u pravcu ključnih problema sa kojima je suočena Ukrajina poput korupcije, visokog duga, niske konkurentnosti i lošeg stanja na energetskom tržištu a poseban osvrt ovom prilikom učinjen je i na pitanje porasta međunarodne podrške Ukrajini. Na bazi sprovedene rasprave po temi i diskusije koja je uslijedila učesnici sastanka zajednički su konstatovali da je Ukrajina zemlja značajnog ekonomskog potencijala te da je u cilju postizanja višeg stepena ekonomskog razvoja i prosperiteta neophodno kontinuirano sprovoditi reforme, obezbjediti stalna ulaganja i direktne investicije, ojačati privredu i stanje na energetskom tržištu kao i spoljnu podršku a sve sa ciljem razvitka sopstvenih potencijala i obezbjeđenja ekonomski i sveukupno boljeg ambijenta na ovom području.

Sjednicom **Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti** predsjedavao je Vitalino Canas iz Portugala, a rad ove sesije otpočeo je prezentacijama višeg istraživača iz Norveške ustanove za istraživanje odbrane dr Petter Nesser-a na temu „Charlie Hebdo i evropski Jihadism“, a potom profesora Tore Bjørgo-a, sa Norveškog policijskog Koledža na temu „Sprečavanje terorizma: holistički pristup“.

Potom, učesnici sastanka razmotrili su Nacrt izvještaja Pododbora za demokratsko upravljanje: „Bitka za srce i um: Suzbijanje propagandnih napada na Evroatlantsku zajednicu“ Witold Waszczykowski-ja, izvjestioca iz Poljske, u kojem je istaknuto da ponašanje Rusije prema okruženju ali i šire predstavlja jedno od glavnih instrumenata spoljne i bezbjednosne politike kao i da je Kremlj u značajnoj mjeri pružio podsticaj djelovanju medija u navedenom pravcu. Učesnici sjednice, u kontekstu rasprave koja je uslijedila a uvažavajući opasnost koju informacioni napadi sa sobom nose, zajednički su konstatovali postojanje teškoća za institucije u liberalnim demokratijama u pravcu obuzdavanja spoljne informativne invazije i istakli važnost realnog sagledavanja navedene problematike, predlaganja mjera i inicijativa koje bi nadležnim institucijama koristile u borbi protiv potencijalnih informacionih napada u budućnosti.

**61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine**

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

Potom, učesnicima sjednice prezentacijom se obratio doktorant i istraživač konsultant Odri Reeves na temu „Uloga parlamenta u unapređenju pitanja prava žena, mira i bezbjednosti u zemaljama članicama NATO“, a delegati su vodili raspravu i o Nacrtu generalnog izvještaja na temu „Izazovi u rješavanju porasta terorizma u zemlji“ generalnog izvjestioca Joelle Garriaud-Maylam iz Francuske.

U nastavku rada uslijedilo je razmatranje Nacrta specijalnog izvještaja na temu „Tranzicija u Avganistanu: Posljedice za Centralnu Aziju“, specijalne izvjestiteljke Ulla-e Schmidt iz Njemačke koja je ukazala na značaj sveobuhvatnog sagledavanja rezultata političke i bezbjednosne tranzicije u Avganistanu sprovedene krajem 2014. godine, posebno imajući u vidu važnost međunarodne podrške za stvaranje funkcionalne Nacionalne Vlade i implementaciju ambicioznih reformi sa posebnim osvrtom na polje antikorupcije. Takođe, u kontekstu rasprave po temi kao važni preduslovi za iznalaženje krajnjeg političkog rešenja za iznijeto pitanje, ocijenjeni su i odlučni koraci koji bi pripadnice ženskog dijela populacije Avganistana uvjerali u mogućnost zaštite njihovih prava kao i liniju pomirenja sa pobunjenicima, uz konstataciju da između pitanja bezbjednosti na području Avganistana i stabilnosti u Centralnoj Aziji postoji tesna veza, imajući u vidu da bi neuspjeh tranzicije u Avganistanu mogao biti prekretnica u akumulaciji unutrašnjih problema na ovom drugom području i to u pojavnim oblicima: neizvjesne tranzicije liderstva, rasprostranjenih pojava korupcije i nepotizma, međudržavnih prekomorskih tenzija, graničnih sporova i neuravnoteženog društveno-ekonomskog razvoja. Na bazi sprovedene rasprave, sa posebnim osvrtom na važnost iznijetog pitanja, učesnici sjednice su zaključili da bi stvaranje novog žarišta na svjetskoj sceni bilo od velike opasnosti te da je sa ciljem poboljšanja djelotvornosti postojećih rješenja, kreiranja novih i stvaranja održive međunarodne privrženosti miru i bezbjednom okruženju na regionalnoj osnovi neophodno uložiti dodatne napore a time i prevenirati neželjene posljedice procesa tranzicije u Avganistanu.

Početak sjednice **Komiteta za nauku i tehnologiju** obilježile su prezentacije višeg istraživača iz Norveške ustanove za istraživanje odbrane dr Petter Nesser-a na temu „Društveni mediji i terorističke propagande“, a potom MacArthu saradnika iz Centra za nauku i bezbjednosne studije iz Odeljenja za

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

*DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO*

ratne studije Kraljevskog koledža u Londonu Dine Esfandiari, o „Implikacijama nuklearnog sporazuma na relaciji P5 + 1 – Iran“.

Potom, uslijedilo je razmatranje Nacrta opšteg izvještaja o „Modernizaciji ruskih vojnih snaga“ vd generalnog izvjestioca Marie Martens iz Holandije (izvjestilac Stephen Gilbert-a iz Velike Britanije), u kojem se navodi da je ruska vojska, počev od februara 2014. godine, zaokupila pažnju međunarodne zajednice invazijom na djelove Ukrajine, a potom i testirajući nove nuklearno sposobne rakete i izvodeći vojne vježbe blizu granica NATO zemalja i njenih partnera, izazivajući pri tome visoko rizične pomorske i vazduhoplovne incidente. Ovom prilikom izvjestilac je posebno naglasio važnost uočavanja razlika između novih tehnologija koje u procesu nastavka političkih tenzija mogu destabilizovati vojno-političku situaciju i uzrokovati probleme u evro-atlantskom regionu i one vojne opreme koja predstavlja nadogradnju postojećih resursa ili zamjenu zastarjelih. Na bazi rasprave koja je uslijedila, učesnici sastanka zajednički su konstatovali da bi rješenje nastale situacije moglo ići u pravcu povećanja nadzora postupaka koje preduzima Rusija i sprovođenja adaptivnih mjera u skladu sa njenim izmjenjenim ponašanjem kako je i navedeno na Samitu u Wales-u 2014. godine, kao i kroz modifikacije sopstvenih odgovora saglasno ruskim akcijama. U kontekstu iznijetog, a imajući u vidu stepen opasnosti koje pojave na koje se Nacrtom izvještaja ukazuje nose i prijete da ugroze evro-atlantsku bezbjednost, važnim je ocijenjeno promišljeno postupanje u ovom pravcu, posebno imajući u vidu opasnost od podsticanja trke u naoružanju između Rusije i NATO-a.

Potom, diskusija učesnika bazirala se i na Nacrtu izvještaja Pododbora za energetske bezbjednost i bezbjednost životne sredine o „Izazovima i mogućnostima na Krajnjem Sjeveru“, izvjestioca Osman Askin Bak-a iz Turske kojim je konstatovano da se na temelju globalnih klimatskih promjena područje Arktika brzo zagrijeva, te da usljed otopljanja leda i snijega dolazi do preoblikovanja Arktika i u strateškom smislu, što za posljedicu ima stvaranje novih mogućnosti i izazova u ovom dijelu svijeta. Nacrtom izvještaja posebno je naglašeno da, imajući u vidu postojanje različitih stavova o iznijetoj temi, Parlamentarna skupština NATO, kao forum za razmatranje pitanja transatlantske parlamentarne saradnje, posebnu pažnju treba posvetiti temama koje u svijetlu promjena donosi područje Arktika za evroatlantsku

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

*DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO*

bezbjednost, sa posebnim osvrtom na mehanizme saradnje, pitanja razgraničenja na moru, vojnu modernizaciju ruskih snaga, kao i na ulogu NATO i Evropske unije s tim u vezi. Na bazi rasprave koja je uslijedila, učesnici sastanka zajednički su konstatovali da, imajući u vidu da će geopolitički značaj regiona Arktika kao posljedica stvaranja novih mogućnosti ali i zategnutih odnosa između Rusije, Sjeverne Amerike i Evrope rasti, zemlje članice NATO trebaju nastaviti sa prilagođavanjem svojih odbrambenih stavova saglasno nacionalnim interesima, a sve u pravcu očuvanja suvereniteta i održavanja sposobnosti za kolektivnu odbranu na Arktiku. Sa posebnim osvrtom na značaj iznijete problematike i sveobuhvatnost djelovanja Savjeta za Arktik, kao glavnog pokretača saradnje na području Visokog Sjevera, u zaključnici diskusije po ovoj temi učesnici sjednice zajednički su ocijenjenili da bi bitan doprinos rješavanju pitanja izazova i mogućnostima na Krajnjem Sjeveru mogle dati i aktivnosti NATO u predstojećem periodu.

Usljedilo je razmatranje Nacrta specijalnog izvještaja na temu „Klimatske promjene, međunarodna bezbjednost u susret Parizu 2015“ specijalnog izvjestioca Philippe Vitel-a iz Francuske koji je, uz podsjećanje na tvrdnju iznijetu u najnovijem izvještaju Međuvladinog panela o klimatskim promjenama da je efekat staklene bašte koji je uzrokovao čovjek bio "dominantan uzrok zagrijavanja od sredine 20. vijeka", istakao da su klimatske promjene vjerovatno najkritičniji izazov 21. vijeka te da će međunarodna zajednica u 2015. godini nastojati da usvoji univerzalno primjenjiv sporazum o klimatskim promjenama na sastanku Konferencije strana (COP21) u Parizu. Na bazi rasprave koja je uslijedila učesnici sastanka zajednički su konstatovali važnost međunarodne debate i pregovora na temu klimatskih promjena koja bi obuhvatila: ispitivanje statusa nauke o klimatskim promjenama uključujući i buduća scenarija i napore da se nose sa uticajima klimatskih promena; vezu između klimatskih promjena i međunarodne bezbjednosti; ključne aktere i druga važna pitanja po ovoj temi. Učesnici sjednice zajednički su konstatovali postojanje snažnog uticaja klimatskih promjena na međunarodnu bezbjednost i važnost aktuelnog trenutka imajući u vidu najnovije podatke koji govore o neprihvatljivoj šteti ovim uzrokovanoj na planeti, i zaključili da vlade moraju uložiti napor na kreiranju ambicioznog i sveobuhvatnog sporazuma o klimatskim promjenama sa jasno formulisanim obavezama u pravcu njegove implementacije.

*61. Godišnje zasjedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*

DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO

Četvrtog dana zasijedanja, 12. oktobra 2015. godine, održana je Plenarna sjednica tokom koje su se učesnicima obratili: predsjednik Parlamentarne skupštine NATO Michael Turner; Predsjednica Vlade Norveške Mrs Erna Solberg; Generalni sekretar NATO i Predsjedavajući Sjeverno Atlantskog Savjeta Jens Stoltenberg i Generalni sekretar Norveškog Savjeta za izbjeglice Jan Egeland, nakon čega je uslijedilo vrijeme opredjeljeno za diskusiju učesnika.

Tokom rasprave o Rezoluciji predsjednik Parlamentarne skupštine NATO Michael Turner i Generalni sekretar NATO i Predsjedavajući Sjeverno Atlantskog Savjeta Jens Stoltenberg pozdravili su napredak Crne Gore u reformama u sektoru odbrane i bezbjednosti koji treba da služi kao primjer i drugim državama kandidatima za članstvo.

Potom se učesnicima skupa obratio predsjednik Asocijacije mladih Atlantskog saveza Francisco Costa, a uslijedili su debata i izjašnjenje delegata o rezolucijama komiteta. S tim u vezi, delegati Parlamentarne skupštine NATO usvojili su **Rezoluciju o „Jačanju bezbjednosti i stabilnosti kroz NATO Politiku otvorenih vrata i partnerstva“ generalnog izvjestioca Ojars Eriks Kalnins-a iz Letonije, kojom, između ostalog, Parlamentarna skupština NATO: Naglašava komplementarnost NATO Politike partnerstva i otvorenih vrata i napominje da su perspektiva daljeg proširenja i duh kooperativne bezbjednosti unaprijedile stabilnost u Evropi (paragraf 6); Ističe da NATO saradnja sa partnerskim zemljama počiva na zajedničkim vrijednostima i ima za cilj promovisanje saradnje, povjerenja i stabilnosti, kao i povećanje kapaciteta zemalja članica i partnera za rješavanje novih bezbjednosnih izazova (paragraf 7); Poziva članove vlada i parlamente Sjevernoatlantskog saveza: a. da nastave sa pružanjem podrške zemljama aspirantima dogovorene na NATO samitu u Velsu; b. da upute Crnoj Gori poziv da se pridruži Savezu (paragraf 10).**

Usijedio je izbor činovnika Parlamentarne skupštine NATO, prezentacija blagajnika Marc Angel-a kao i izjašnjenje o Nacrtu budžeta za 2016. godinu.

U nastavku sesije, predsjedavajući se uz konstataciju da je dnevni red Plenarne sjednice iscrpljen i ocjenu da je 61. Godišnje zasijedanje

***61. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine***

*DELEGACIJA SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI NATO*

Parlamentarne skupštine NATO u 2015. godini realizovano u skladu sa planom, učesnicima zahvalio na doprinosu i konstruktivnim raspravama i najavio predstojeće Prolječno zasijedanje koje biti održano u Tirani u Albaniji, u period 27-30. maja 2016. godine.

Nakon završnih riječi predsjedavajući je zaključio rad 61. Godišnjeg zasijedanja Parlamentarne skupštine NATO u 2015. godini.

PRIPREMILA:

sekretar delegacije

Zorana Baćović

**ČLAN STALNE DELEGACIJE
SKUPŠTINE CRNE GORE
PRI PS NATO**

Obrad Mišo Stanišić, s.r.

*61. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO
Stavanger, Norveška, 9-12. oktobar 2015. godine*